

Toddobaadkan iyo suugaanta

MAAHSADEENNA IYO
BAROORDIIQA

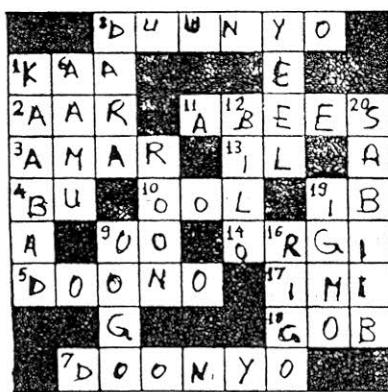
Garanmaayo! Dadku ma geeridav is-aananteed u neecib yihiin? Mise waa garashada qofka dhinta waxa ay ka xanuunsaada? Runtii matkaa need ka cegto indho ka shidaal quanaduuna aqoon, geeridu iskeed una xuma. Waxaan qabas in ay jiriddeeda ka dambayso xikmad qoto dbeeri. Hana la yaabin haddii aan ku idhaado, «geerida laftee da ayej noolshu ku sughan tahay». In kasta oo yq qadhaashdahay was run ee dhadhame. Aan is-caddeeyo.

Geeridu waxay ka mid tahay waxyalaha ugu waaweyso saldhigya u ah isu-dheellitirka dsbecadda. Bal waxaad ka fikurta iyada oo aan la dhimaynay. Ka soo qaad, iyada oo malayiintii sannadood ee noolshu jirtay wixii uunmay sy sootaagan yihiin. Maxaa la kala cuni lahas ayej kula tahay? Isla markaas waxaad madaxa ku hayso, hadda oo halkii daqiqoba kumanaan naafod dhintaan, in cunradii adduunyada wel wel weyni ka jocgo. Miyeenasa kolkaas, geerida ku tilmaami karin waadyi feejigan, oo ilasiliya qorshaha dhaqasleed ee kubbadan ayuu ku dhqanahay. Marka ay dhirta iyo xayaarku dhintana, halkaas faanlidaadoon kumsa joogsato. Way googo'nan, way quidhaan, waxay cunto iyo dhescf u noqdaan naflayda iyaaga dhaxlaysa. Waynu ognahay in aan xeedhadi Nebi Cijje oo kalc samaddamo innooga soo dhiciin. Waxkooban oo adduunkeenan ku sugan ayuu baynu isku celceshanan, oo hadba weji cusub inoo soo huwada. Wax uma geeriyoodaan

Sidii darteed, waxay ilaa hay waa garashada qofka dhintay, waxa tiirnaynada inuu dhaxliitiya. Waxaad tebysay kaalintii, kafankiisi, dooddilisii, qafalkiisi, kalsayklii idin ka dhexeyey iyo waxaynaabo yar yar oo isaga u gaar ah. Arrinti si kastaba ha abaatee, baroor-diidu kama badna maan-sadeenna, run ahaantina faraaya aya lagu tirin karaa inti gabay ee u soo aroota baroordiido. Hase shasate taas macnaheedu mu ahayn inaan gabyaageentu dareen lahayn. Waxaase fikraddiisu ahayd, «Alla yaqaneen wed yaqaane».

Haddena waxaad ku soo dha-wataa laba nin oo ka mid ahaa dadka tirada yar ee gabayn baroordiido lahas, ka horo waa Raag: Ugas oo ka gabayey geeridii afadiisii libantuunay. Wuxuu yidihi: Sida koorta yuseeb oo la sudhay koromo buubaal ah; Ama geel ka reebco nirkigii la kaxaynayo; Sidii ceel karkaaraada jabshiyo webi

HALXIRAALEHII TODDOBAADKII HORE

in la waayo, ee waxa loo dhintaa si haad loo siyo nolol hor leh.

Ka gudub. Waxaan qabas in aan geerida geeri ahaan loo neebayn. In kasta oo malaha dadka badidoodu ay jeel yihiin in ay waaraanba. Haddii la yidhaado «toban niin oo Maraykan ah ayaa shil baabur ku xaaqaynay», waxa dhaeda inaanan naxdin caykaas ah dareemay. Hase yeesh ee hadanad maqlo, «walaalka amma saaxibkaa ayan xijaabatay», si laxaad leh ayaan ugu jidhi dubaixiyaa. Ka sitee haddaba. Haddaan geerida is-aananteed uga dido, tobankaan ee Maraykan iyo hebel oo saaxibkaa ah isku si ayaan ugu xummaan lahas.

Sidii darteed, waxay ilaa hay waa garashada qofka dhintay, waxa tiirnaynada inuu dhaxliitiya.

Waxaad tebysay kaalintii, kafankiisi, dooddilisii, qafalkiisi, kalsayklii idin ka dhexeyey iyo waxaynaabo yar yar oo isaga u gaar ah.

Halkans waxa kaan muuqata sida ay dareen ugu dhiechanaa kartto baroordiido. Bal u siirso. Wax geerida laf ahaanteed uu ka sheegay ma leh. Wuxuu ka warramay oo keli ah sida uu u tebey coridii-sii, imminkama waxaad ilaa eegtan gabay ka mid ah gabayadii Cali Jaamac Haabili tiriyey, markii locgu sox warramay geeridii Xersi Goutale, wuxuu yiri:

Cabdilyow galgaladkaan dhigiyogam'a laaanteyda; Gogoshaan ku jiifadda hirdada goodkil iku yaacyey;

Gasiinkii lii dhigay waxaan gawiska uga dashey;

Dar guryii ka yimid baa war baas ilaa soo galaye;

Gablamooyin waxay il wadeen guul dariyo hooge;

Geeridii Xirsii ay sheegayeeng gacal ha waanyane;

Gabbal baa u dhacay recerhil geligiboo yiile;

Abidkii rag waa go'i jiree tamuse war gaare;

Lix haloo u wada gaar ahas go-canayay mooyi;

Midi waa haddii lays galoo geel la kala qaado;

Gurmud noqonayaa iyo annagu guuto bixinnaaba;

Giiryaalihii fula markuu geleef rooraayo;

Rogaalkuu guraan-gurin ogaa go-canayay mooyi;

Gar adkaatay xaaajada gurracan guurti kala maagtaay;

Haddii geedka laysugu yimsaad golaha waayeleek;

Nin waliba hadduu ges dameecoo giijo madaxiisa;

Gagaaabsayaa iyo isaga gesi hadalyaab;

Guddoonekii la wada raaci jiray go-canayay mooyi;

Gab hadday martidu soo tiraan

karnar dhaafay; W.Q. Maxamed Xanshi Dhamec

«Gariye»

goobu nala joogo; Guraduu ka soo toocin jiray go-canayay mooyi;

Godka lagu janneyey hadduu goosan la carraab; Garderraada sokeeyah ragbaa gees bilid u lehe;

Garbasar rag weeye hadduu go-gosha soo daadsho; Gudeerklyo caddadu waa winal guulise kala roone;

Gasiinkii la soo dhigay hadduu gal iyo daad mooddo;

Bakhay baas gumilhee intuu gawska ka qoslaayo; Godolkun ku haasawin jiray godanayay mooyi;

Gemaan naaxay heenshaa haddil guudka laga sabro;

Wan gole is-daawada halkii garang loo joogay;

Kub miyeen ka jahay bixiisan kabno loo huyuh;

Gole igu hannaasaan wallee garab la'nanteye;

Guraduu ka soo toocin jiray go-canayay mooyi;

Garderraada sokeeyah ragbaa gees bilid u lehe;

Gudeerklyo caddadu waa winal guulise kala roone;

Gashid li dhanshuu ahan gibl ma dildiisye;

Guraduu na wada saari jiray go-canayay mooyi;

Alla wuxu golxanlow ahaa gedefki recrasye;

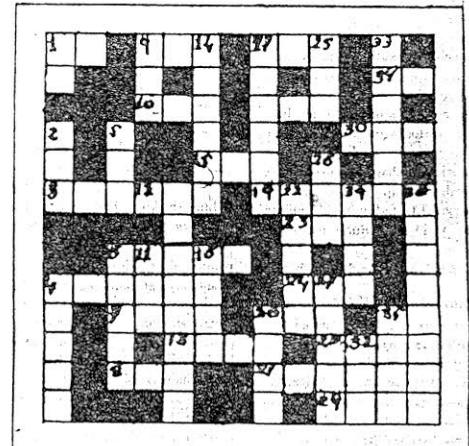
Magacilisii waa gudubsanayaa gaaliyo kilaan;

Galbeed iyo baraa laga yiqlin go-raygi dhacraayey;

Gaashaan biruu noo ahaa goca-nayay mooyi.

HALXIRAALEHII

TODDOBAADKAN

H O O S

- 1) Askiyo maahree adduunyada;
  - 2) Ma qaldana;
  - 4) Werwer iyo foker;
  - 5) War qarsoodi ah;
  - 6) Cidlaado ayuu ku illowsiiya;
  - 9) Qaab ama si;
  - 11) Cayri, Caydihi;
  - 12) Falke magacibixin;
  - 14) Naxariis;
  - 16) Roob gugii da's;
  - 17) Kadeed;
  - 20) Dubacaddha ama ammaha;
  - 22) Adow;
  - 25) Adduunka markaa berriga laga reebto;
  - 26) Waxa qontoka iyo qaabka ina siyya;
  - 27) Wax kugu maqan oo loo dhiman karo;
  - 31) Qof camal xun;
  - 32) Qayi ka mid ah qeybaha hadalka;
  - 33) Gabadhi heesta oo caan sh oo Afrikana u dhalatay;
  - 35) Tilmaame;
  - 36) Subool.
- G U D U B
- 1) Qayb;
  - 3) Biyaha roobka ee macaan;
  - 4) Ratiga ayaa rarka looga dhigaa;
  - 6) Eryea macnayay dhan sameeyay;
  - 7) Gabadha qaadda «Soo noqado naboda»;
  - 8) Neef ida ah oo dhaddig;
  - 9) Xaq, xasd;
  - 10) Debedda qabob;
  - 13) Wax baynu ku goosanna;
  - 15) Xiriiriy;
  - 17) Mid adag;
  - 18) Daruur xaggaa badda ka soo yeelata;
  - 19) Been-ma-sheege aari khaasuu ahayn;
  - 20) Wadando diinta beranay;
  - 21) Sool harraad Jeh;
  - 23) Haweeney la qabob;
  - 24) Dhul ballaadhann oon geedo lahayn;
  - 28) Tiro;
  - 29) Dhaayo;
  - 30) Geeri;
  - 31) Luqad lagu wada hadlo;
  - 32) Luqad lagu wada hadlo;
  - 33) Meeleeye.

Maansada iyo Suugaanta Madowga

1. CAAD IYO CEERYAAMO

Aad baan u qawaadaya qoraal ka Soomaaliyeed ee ku saabsan suugaanta Afrikaanka ah. Taasi igama aha dhalil an ku quud daynayo inaan si habboon laabbaarin, ama aas an loo guda gelin, ama la kala dhantaalay, ama been laga sheegay. Ee waxaan keeyahay farba lamaa saarin. Tan ka sii darani waa inaan looba jeedin. Dhinaceenna hawshaasi waa ka qabyo. Suugaanta Afrikaanka ahayd, ee madowga ahayd ceelna uma qodna cidiina uma maqna.

La yaabse arrintani ma laha, saa teeni Soomaaliyeed baan weeli, si lagu faani karo, loo baylah tirin. Maansadeennii baan weli boodha maalmuhi sii fuulayaa. Ceeryaamoa isku dedaysa, oo illaawshinyyo aya liqsayo jawharaddii suugaanteenna.

Waxaan sida roobka loo sugo uga dhursugaya kolki caddada loo soo saari laaha dareenkenni, fekerkeenni, murtideenni, xik-maddaen, mahadhooyinkenni. Kolki adduunku daalacan lahaa Soomaalinimadecenna.

Dabadeedina lagu lammaanin lahaa tan dadyowga aan dhuulka, midabka iyo dareenka wadasno. Suugaanta Afrikaanka oo teenuu ka mid tahay waxay ka dhursugaysaa weli dharaartii loo soor gelbin laaha suugaanta adamiga ah, oo golayaasha maansada iyo ferkera caslamiga ah codka inanka iyo ga-

badha madow, codka durbaanka la laba dhacaya, codka Afrikanimadu ku dheeban tahay, looga dhig taagi lahees. Muallintaasi ma fogaa, mana dhowa. Goortii la isu ibo furi Jahaa togaggii suugaantii iyo hadda wasa riyo macaan.

Waa riyo niin sordho libaabx seiday. Toosid baan ka dameyns. Saadaalbaa ka sokeys. Laba darradle halgan bay ku sugan tahay. Haddaba, wuxa lama huraan ah in coddu siday u kala sarryaso loo kala qasdo. Geessinnimaduna waal halkeedii, la'aanteed geedka la gaara manyo.

2. HOOS U DHAADHAC

Tan iyo haatan waaan haahabnayay. Halgun baa lagu banqday badan dad ku cananayay. Waa xii baxaya codkiik akhristaha oo intuu wejiga giir kii kicciey ieh «Hoos u dhaadhus». «Adigu maaxadda hayas».... «Wax i tus».... Hawraarsan... Yeelaye bal san isku dyano inaan hoos u dhaadhusko. Ku darse xisaabta anna ma mooggani in dadaalkuugu sida tabaraytada koo ban yahay. Haddaba, gacaliye, kolkaan maansada sarsarriyo iga qabo. Anna waa igu dadaalkan, adna waa kugu xilkaa. Hagarina waa ceeb.

SUUGANTA MADOWGA

Dhimbilihi ugu horreeyey ee suugaanta cusub ee Afrikaanka

waxaa soo nfuufay niman aay Afrikan ahayn! Waxay ahayeen dadka madow ee ku nool Jasiradaha Kariibiyanka. Abwannaddaa suugaanta wadnahooda ka soo kudaysey wuxxa ugu cod baxsanan EYMI SISEER. Kolkiis Siseer arrintaa la soo guuxayey wuxuu yidhi:

Gaal wuxa Ich,

kuwa aas wax hindis...

Gaal wuxa Ich,

kuwa aas arlo helin ...

Gaal wuxa Ich,

kuwa aas cidna qabsanin...

Gaal wuxa Ich, faxadda...

Gaal wuxa Ich, jacaylka...

Gaal wuxa Ich,

damaqa ilmada aasan!....

Banqaasi wuxuu ugu horrayntii ku sou baxay Wargeyska «VOLONTE» ee magalaada Baaris. Buug uu qoray Eymii Siseer «CAHIER D'UN RETOUR AU TAYS NATAL», «Wargeyskii ku labasho da dhukaygi hooy» avey ku jireen gabayadii hormoodka ah ee abwaanknuu soo saarni ilaa 1939kii. Siseer baal gaar ah buu ku leeyahay suugaanta madowga. Waa arrintaa wucay gaar ahaan isagoo sameeyee ereyga «Negritude». Ereygas oo ay igu adag tahay inaan fasiro, hase yeeshee, ku dhow «Madownimada», «edulgunnimada», amni sidan la jeclahay «NEGRO AHAANTA» baa noqday uduub dhexxaadkiit suugaanta dadka Afrikaanka ah iyo kuwa ka taafiriyay.

Waa inoo toddobaadka dambe iyo hoos u dhaadhusayaa
W. O. Saalax Jaamac Xuseen

OGEYSIIS

Wasaaradda Waxarashada iye Barbaarintu, waxay dadweynaha ogeysinaysaa inay Qandaraas ku bixinayso dhismaha Naadiiga Kaamal El-Din Saalax (ee Ubaxa Kaanka).

Shaqadaasi waxay ku saabsan tahay dhismo iyo dayactir garoonka kubbadda koleyga iyo sadex fasal ee laga dhiseyo Naadiiga Kaamal El-Din Saalax. Qofkii ku guulaysta qandaraaskaa wasa inuu awood u leeyahay inuu shaqadaan ku dhamaaystiri karo 45 (shan iyo afartan) maalmodood laga billaabo maalinta heishiika la kala saxiido.

Qofkii doonaya in uu ka socqab galu qandaraaskaa, wuxuu war buuxa ka heli karas Xafiiska Xoghayaha Qandaraasyada ee Wasaaradda Waxarashada iyo Barbaarinta.

Araajida waxaa lagu zood qori doonaa wargadda 5ta Shilin ah, waxaa la soo racinayaa warqadda caddaynayaa in qofkaas canshuur ahan laga tahay (Nulla Osta), tar-tumayasha waxaa kalo laga doonayaa laeng curaah ah oo dhan 1.000 (kun shilin) ee lagu zood qori doono Jeeg uu ku yaallo magaca Wasaaraddatan. Intaa waxaa lagu soo ridaya gal alxaman oy dusha tuga qoran tahay Qandaraas lamb. 6-76.

Qandaraasku wuxuu socon doonaa muddo ku siman 15 (shan iyo toban) maalmodood, laga billaabe maalinta uu Wargeyska ku soobaxo ilaa maalinta shan iyo toban 6da duhurnimo.

Xaflad lagu qabtay

Dugsiga Xalane

MUQDISHO, Maarsio (SONA) Xaflad ballaaran oo lagu xusnayee maalintii Haweenka Adduuna ee 8da Maarsa ayaa lagu qabtay Dugsiga Tababarka Xalane.

Xafladdinas waxaa ka qayb galay madax ka socotay Xifiiska Siyassadda Madaxtooyada GSK, mar-daxda Dugsiga Xalane, Ardayda Machakda Culuntee Siyaasiga ee Xalane iyo Macalliminta dhellinyarada ah ee imminka tababarkuu uga socdo Dugsiga.

Munansabaddaasi waxaa khudbad qimmo leh ka jeedisay Jaalle Xalimo Sheekh Maxamed oo ka tirsan Xafiiska Siyassadda Madaxtooyada GSK, waxayna si qota dheer uga warrantay dhaqdhaqaqayadii uyo halgankii dherrees ay u soo mareen xuquuqdooda haweenka ku nool adduunweynaha.

«Xaaladda haweenku waxay mid ahayd arrimaha muhiimka ah ee ay had iyo jeer ka fekeran gecsiyashaa u dagallanu xuquuqda dadweynaha dulman», «waxayna caddeeyen gecsiyashaa in shaqaluhu uusan gaari karin xorriyid iygoon haweenku helin xorriyid buuxda avey tiri Jaalle Xalimo.

Jaalle Xalimo Sheekh Maxamed mar ay ka warramaysay kaalinta haweenku Soomaaliyeed ay kiga jiraan dhismaha bulashada cusub waxay sheegay in dumarka Soomaaliyeed ay yihiin lafdhabarka bulshada Soomaaliyeed, waxayna si weyn u xustay kaalinta dumarka Soomaaliyeed ay ka qaataan had iyo jeer nolosha iyo hawlaha miyay.

ga, kuwaasoo ay ku tilmaantay in ay u baahan yihiin dulqaad, xilkasnimoo iyo daacadnimo.

Jaalle Xalimo waxay kaloo ka warrantay kaalintii haweenku Soomaaliyeed ay ka soo qaateen gobannimada dalka, waxayna tusale ahaan u soo qaadatay Jaalle Xalimo Cuusmaan Tanko oo u geeriyyatay gobannimada iyo madaxban-naanida dalka.

Jaalle Xalimo oo ka warramysa sida dawleddha Kacaanka ah, ay u daryeeshay xuquuqda haweenku Soomaaliyeed waxay sheegay in Kacaankii, 21ka Oktoobar uu si buuxda u aqoonzadaya kaalinta iyo xuquuqda haweenku Soomaaliyeed, kaddib markii si cadaag ah ay u muutqatay kaalinta haweenku Soomaaliyeed ay ka soo qaateen horumarka dalka, taasoo ay ku timid doorki ay ka soo qaateen gobannimadoonkii iyo dhismaha Soomaaliyeedida cusub.

Jaalle Xalimo waxay tusale ahaan u soo qaadatay tusaa looyinkii Madaxweynaha GSK, Jaalle Siyadda uu ku cabbirayet xuquuqda haweenku Soomaaliyeed oo uu yiri: «Haweenku waa xoog uusan garanin qofka maangaanka ah».

Xafladdaasi waxaa kaloo hadel ka jeedisay Jaalle Xalimo Ismaaciil Ibrahim oo ka tirsan dhallinyarada ku jirta Machakda Culuntee Siyassadda ee Dugsiga Xalane, waxayna si qota dheer uga warrantay guud ahayan taariikhda haweenku adduunku ay u soo mareen xuquuqdooda iyo kaalinta haweenku Soomaaliyeed ay kaga jiraan dhismaha iyo horumarka dalka.

ISKAA WAX

U QABSO

BURCO, Maars (SONNA) — Dadweynaha ku nool 7da Xafladdood ee Degmada Burco, oo ay ka muuqtatay xammaasid iyo waddannimo aay dhowaan Iskan wax u qabso kaga sheegay dhismaha cusub ee Saldhigga Booliska ee megalada Burco.

Xaafada Waaberi oo ka mid ah Xaafada magaalada Burco, waxaa la soo sheegay in iyada oo wadatay farsamayaanaddoada ay meeshii lagu saddiyey dhameeyeen muddadil loo qabtay ka hor.

Wararka Degmada Burco waa kaloo ka mid ah in dhownan lagu qabtay Golaha Hanuuntida ee Xaafada Hawlwadag xafsil lagu sii sagootinayee Wakilkiil hore ee Xafiiska Siyassadda Madaxtooyada GSK, ee Gobolka Togdheer Jaalle Maxamuud Xasan Cadde.

Xafladdaas waxaa ka soo qayb galay Gudoomlyaha Degmada Burco, Jaalle Dhamme Yaaqubi Xaaji iyo dhammaan Guudiyada Jittimaciga ee Xaafada magaalada Burco.

Geeraarka Haweenka

Soomaaliyeed guubaabinaya

Gaar shaan u ammaanay,

geligoodba haweenku

Kacaankeen gacan siley

iyaga oo garanaya oo

waajibkiil gudanayn

ka snaarn gurigoodiyo

gacalow ubadkoodabs

dhismahaas geyigoodana

gabdhaha jooga dalkeenn

iyaga oo la gudboon

garab siiyeg raggoode oo

guud shaan u riyaqayn

guubaabadeydan dhegeysta

waan inaad gunuddant

—ooOoo—

1. Gedcurkaa lu gudayiyo
jahl guuldarro weeye
haweenow garbiyoo
gayigeen ka xorecya

—ooOoo—

2. Golayashaa Hanuuntida
gaarsiya dadkeenna
garandkoodana siyaadha

—ooOoo—

3. Xaafadaa gudshoodina

garsoor aad u ahaada

idinkas guddidiliya

garta eex u naqayn

xaq gees ka marayn

xecraa an ka gudbayn

gaasireyn dhagankeenna

hiddsheenno gabooibiyo

ka guurayn Islamka

geesiyashaa dalkeenniyo

gerub siya Kacaanka.

—ooOoo—

4. Nacaskii u gesayiyo
kuwa gees kale ranca
gumeyste uu ka garbaario
ganshankuu u darura

cildna yeu y garaabin

—ooOoo—

5. Gedcurkii ina guabshay
wixii guuldarro joogay
mnabdaan god ku anney
gabdhow maanta sinnaantyo

guulhaas lagu gaaray

isnaa heer sare geeyaa

lagu gaaro harwaaso.

—ooOoo—

Waxaa tiriyeey Prof. M. N. Caalim

SUUGAANTA IYO MAANSADA MADOWGA

Nigro ahaantuu waa durdur, nin ku maydha Gabadhi kii dharr dhaan sada. Qoso soo duwata oo beeraheeda ku waraabata. Durdurkaas lagu wada intifaac. Oo la mahadi. misana lasku oo dhfaas. Si' kasta oo ay ahaataba dundurkaas wax ka soo qaad weyn buu yeeshay. Heesta hooyada indha-deeq cawaska ku falkiso. tsan gabadhaaya Deeqa ugu duceeyo. geeraarkaan Idil iyo jacayleedii ku xuso, hal-xirsalaha iyo googgash cadale, waxay isugu biya-shubmayan dardurkaa Nigro ahaanta. Aniga sidas baan qabaa, adigase mooyi. Wax isu tuu saaleentyu ma xumeec, soo bogal an-nas was iiga sacabka iyo jaanta!

Eymii siireer baa ugu horreyey qof isticmaala erayga Nigro-ahaanta. Gabaygaan axaddii hore 14 Maarsa 1976kii soor qayba buu meel kale kaga yiri. Dhaqax dherga la' oo buuqa dharaarta soo rogal celiya. Ma aha Nigro ahaanteydu.

Dhibic madaw oo ku taal isha dhimmatay ee dhuluka. Ma aha Nigro ahaanteydu.

Maaha burji. Maaha Mansarad,

Nigro ahaanteydu.
Jirka cas ee ciiddey muquarata.
Jirka Rogmaya ee cirkey muquarata.

Culeyska kadeedkey ku mud-daa.

Caarada dulqaadkeeda tangan. Nigro ahaanta waxa daba tan-gan dugsi sugaanee oo kale, la-nan bayax «Negritism», amu negri-nimo. Ereyga «Negritude» waa fransis, «negroyismon» waa Is-panish. Dhaqdhaqaaqaa suugaanta Nigrionimadu wuxuu ka unkuunay Kuuba 1927kii. Wuxa yaab leh, sidii hornochki suugaantaa qirayaan, in dhaqanka iyo nolosha qaabka Yurub ku dhisin, ooy cadaan-kii ka soo xiisa dheeceen una hanqal taageen qaabka Afrikaanu nima ah baah ayahd tan iyaga oo Afrikaana baaarujisay oo dhiir-gelisay. Caddaankas waxa jan-jeeriye habka Afrikaanka guul-darrooyinkii laga dhaaxlay dagaal-kii labaad ee adduunku. Dad-nima darridhii goobhaas ka dhaacyat baan indhoohooda u soo jeedisey ubaxa iyo dubanka Afrika. Ubakii Afrika ee diltkii madow iska xoq-

vey bay taasi selel ku ridday. Se-lelkusnaha was loo aayey!, 1927kil-1930kil baag kaaljin Wacan ka qaatay fidinta iyo soo shaac bi-xinta aragida sugaanee ee Neg-ri-nimadu la magas boxday. Islu socotra wuxa wargeyekii ku soo hirtay abwaanno qoryanay iyo ga-bayaay ka mid ahnay Rec-moon Guire, Nikolas Guwilin oo labaduba reer Kuuba ah, iyo Lu-wis Peyleis Matos oo Borto Riko u dhashey.

Dhaqdhaqaaqas Kuuba ku baahay wuxa ka bar-bar socdey mid kale oo hoos harسانay wargeyska «La Revu Indige» ee daalka Hayti. Si naan garsoorka taarikhda u meel-marriino, waxa xus gaar ah mutestay Jeym Preys-Mars. Buug uu laaha Brey -Mars, kuna maga-cuwanaa «Ainsle Pater Loanele» (Adeerkoo sidu yiri) oo soor box-ay 1927kii buu qoray!! Allii wa-xaan dhaandaya derbiga meel ka dhaca ah ee an garaacayo kolkaan-idin kala hadlio Afrika ama nyindikii Afrikaanka ah.

Amuurtaasi waxay isu kiin tu-saysaa 'mid qab-daran oo xiisa lahayn, sow maaha? Iska jir, saxiliibkayow, darcenkani ma aha mid ka dhashay aqoon la'an qas-wan, waxaan nool-nahay iyada oo ay caaqniyo lixaad lili daaclaray-say fikrada (Caaq nimadas-si waa taa ku dihechan) dhaqanka gurracan, kibirkeenna dhallo-an-nimada thi wuxuu raailli gelaya kol-kaan ku luqeeyno eraydiid dad-kad-lu loor qay ee lagu boqrayey «Goo-linkii, awowa-yaashennii».

Suugaantaa oo idil, Afrika ayna gundhig u ah. Hase ahaatee, Afri-kadoodii mid ku kooban soohdinta qaradda amu siyaasadda taagan ma aha.

Way ka sare mareen, hoos-beyna uga dhaadhaaceen. Soomaalidu ho-rey u tiri-hawraarey nima si kuu yiri. Ninni si kuu qaaday. Ismaan-dhaafka ka sokow, niiba si buu u fasirtay, kuna daaqay, kuna dha-dhansady suugaanta madow, gaar ahaan Nigro-ahaanta. Gabayaas baa laga hayaa:

Maansaba dirbey leedahay iyo dnabac gooniyahe.

Dadka uma gudboonee ragbey duunyadiistihay.

Ninba wuxuu ka daydaa kob tu keli u dungaa.

Taa baan ku dhaacyat Nigro-ahaanta iyo maansada lu xiriir. Koobhaa negro ahaanta u arkaysa waayilihi dhabuka ahaan ee laga yi-mid. Wuxu u muuqda cosobka iyo ugaadkii ku horreyye ilhikkii dad-ka iyo kuufashadii qaarraddu Afrika. Wanyo-Wanyo!! gulyaal hor wixii jiray bay u suul dhabaaleynayaan, kuna maansoonayaan. Darcenkasi wuxuu dhex maaxayaa, tusma ahaan, gabaya Ragnor-Bernar (Waa reer Hayti) ee lu dhaato «gab-bal-dhicii Afrika». Magaca gabaya-gaaya suaan-suxu ahaan kuu siii tiimaa mayaa waxa roob ku dambeyva.

Waa inoo toddobandha dambe

ABEESO DHUL - U - EKAAN

RAY KHAN DISHAAN

Dabecadda qofka andanaha ah waxaa ka mid ah inuu ka fogado halka uu halista ka filinayo ee laga yaabo in ay nafisila waxyeelo uga imaan kartu. Waa dabecadda qofka ku ajuuranta kolka uu yar yahay, cabiduna ku beerceto, lana socota ilaa uu gaboobo oo geeryil u timaaddo. Taa waxaa lagama maaraan ka dligh dadka oo jecel in ay muddadii ay nolaaeyen mid ka badan siil noolaandam, manaa jiro, qof waalan nooyce, qof miyir qaba oo halista nafisila u bareeraas. Xeerkas degaan waxaannu ka recbeynaa ragga iyo dumarka-raufood-hureysaah ee dal-jecilda lio gunneyis-nacayku ay ku diriyaynay inay, lyaga oo caddaan u og, naftido halis ge-riyadah ku tuuraan, waxna sil sejirtaan! Ha yeeshoo giid ahnaan markii loo eego, waxaa run ah inay dadku ku dedaalan maa-dinta jiristooda, taasoo dhalisa subax walba in ay ku fakaraan sidii ay nabed ugu toosi lahaayeen, habeen walbana bedbaado ugu baryl lahaayeen.

In kastoo ay taasi run tahay, haddana marar badan ay digtoonida qofka waxtarl waydas oo meel uusan dhibaato ka filanayin laga soo abbaaras, taasoo isu-ekan-shaha xaa-daha iyo hawaa nooloha ayaa ugu wacan. Was markaa mar-ka uu qofka iscanamto oo uu is-yirrahdo, «Maxaad u feejig-naan weydey ama uga digtoonaa weydey dabinlikii and kef-lirsii la'aanta ugu diacday, dibadeenda and sidistaan ugu wilqayt». Kolkaan buu haddaan inu tacsiicyaa oo is-yirrahdaan, «Sidan iyo sidaas baan moodayey ee arrintas lyada kuma simeen, ee car ann mar dambu ku sirmo! Shallayasi waanyo-aragnumi i kordha ayuu ruuxa u noqon karaa, waxse u soo celin maayo, maxaa yeelay, sidil heestu tiri, habeen shalay ku dhaafyo dor-raud innaa helayo.

Mashmaahdan macnaheedu wuxuu yahay: Abeso was bahal halla ah oo jirista qofka soo gaabini karta, hadbena dhulka ay xammaranceyo midabkila ayey yeclataa, sidaas darteedna waxan dhacda in lagu siirno oo qof iska socoonya oo san cilida wax belo ah ka filanayin ay qanliito; qofkaas oo qanliinyada iska jirli lahan haddaan abeso dhuka u ekayn! Mahmaahdu waxay ina faraysaa inaan digtoonaa oo aysan, isu-ekan-shaha arrimaha inay, bor yimadaa ku simlin, tusaaleha ka dhi-ganno qofkaas abesadu qanliintay inaysan qanliinteen haddiil uu maskadka ku hayn lahan in ay cilida uu kuul soconyo u eg-taisay oo ay nooloshii waxyeello u geysan kartu.

Waxay inaga waaninayaa demmamaansho lio isdhigasho naer. Is-aanney. Waxay inaga waaninayaa inay ku sirranoo dadka xamanta iyo qaska ta taliya oo haddena kooxaha wan-naga lio horusocodka jecel isku dhex qarinaya. Waxay meah-mashdu ina leedahay: Ka digtoonada dadka afka mecaan mu-jinaya, maallintii and u dagatana gadaa idinka tummaadsiyaya. Waxay ina leedahay: Kala aqoonsada ruuxa suunta idinku soor-afuufaya ee danaystaha ah lio midka danta dadka badan lio tan dalkaba u foogen, waxaa ha u simina, midkood walbana ucarikiisa u gorgorya!

(Axmed F. Call, «Idaajaa»)

O G E Y S I I S

Wakaaladda Dhismaha Sooma-yeed waxay ogeysiineysaa ganse-e-

tada Soomaaliyeed in si deg deg ugu baahantahay dhagaxa lagu ma-gaacaab «GARANILI» yar-yar, haddaba ganacsatada Soomaaliyeed waxa laga codsanayaan in ay qii-maha kintalka ku soo qoran xan-shiyaha 5 shilin muddo ku siman 7 beri ka bilasbatu maalinta ogey-siisku ku soo baxo wargeyska.

Faahfaanlis awged waxaa ga-nacsatada laga codsanayaan in ay Arjiigas waa inuu Wakaaladda xiriir la yeeshan Xafiiska qanda-

ISTICMAARKA CAALAMIGA AH

Adduunyadan ilaa Aadaniyo Xaawa laga gaadho. Oday wuxuu ka sheegyo waxaan anigu soo gaadhay Isticmaarka oo kale ma jiro addu soo maraye Asagaad addoonaada dad xora oo istashilne Asapaa xaqii ad lahayd aasa oo dada eh Asagaad indhaha kaa ridoo ubuu kuu qoda eh Asagaad haddii uu ku hiyo aan la soo marinne Asagaan agoontiyo tudiin kii ital darane Asagaan inkaariyo iliy ee kaa baqaynayee Asagaan akhlaaciyo u dhalan aadminimo dhawre Asagaad haddiu galu aadiga oofi garanayee Asagaad iblis lagu hubaa Eeabbahay nacaye Asagaad ugaadhsada ninkii uu arkee dagane Asapaa ilkahe ula tagoo aan u aadaryne Orgomala lo sheegyo kutida loogu iman waayee Asagaan sidii awr ka rara oogadaa sara eh Asagaan ku wiirsada markuu ofaahaa firo eh Abeesada bannaankiyo isagu wax isma door-haane Intii hore xogheegta Awdal buu qabaye Immirkanaa afmiinshaasha iyo was aadnaab dhaqo eh Imbiriyalistaadu was ushuub uu la soo baxay Ayaxaa hadduu meel ka kaco el ka sii taga eh Adigoo illaabo dhuukuu liqay uraad yeeshay Ayc asfaadii korankorruud iiber ka yeeshay Afrika iyo Aasiya kuwuu adhaxda sii gooyey Inkastoy intoodii badnayd eridey oo saartay Suntuus aasay was hore aey aada la hayaaan Kala oodankaasiyo dadkaa iniba meel tanlo Ee weli badhkood uu ku jiro gacan inkaareeda Asagaan shantaas gobol ka dhigay noo qaybsaydey Oogada galbeediyo waxaa ubub ka baalleya Inta Xeetaa Soomaaliyeed lagu idlanyayaan Eedaaqka haystijo dhiba weynu aragmaye Ha yeeshay, dharuartu nabsigu waa isdabjooge li hiilin laa way dhlowdhaway waanay aragudanne Shantoo urura oo mida ayaas noo ujeedaa ahe Annagoo haddii aan la dumin nabadda ilaynayin Oo aan u haafayn dagaal waa ummur adgez: Ma oggolin shisheeyuhu inay noo aadayeystaanee Waxba hadalku yuu illa durkine waaxan ku soo ooday Axmaaq weeqey Faransii u duran awga reer Yurubee Waa ugubi kaa cuna dhashiyo asfa kula taalle Iska dhiciyu galkuu ku dilay haysku ergina eh

Waxa tirihey: (Cali Ibrahim Iidle) Kulliyadda Wixburashada Lafoole

Toddobaadkan iyo Suugaanta

W. Q. Maxamed Xaashi Dhamac

(GAARIYE)

Toddobaadkan baalkeenna waa googoos. Waxaynu u qaybin doon-naa seddex hormo. Mid kastabana war yar baynu ka soo qadi doonaan. Qaybiye hore waa hees la yidhaahdo Garaad-daran oo aan tiriye 73kiil. Ta "labnaad" waa silsiladii carbeebaha (Idioms) ahayd ee ayuu billownay toddobaadkii inna dhaafay. Waaqan ku soo gunaanadi doonan tuse ka mid ah miisaankii maansada ee inoo sootaxnaa, Hagaag.

GARAAD-DARAN.

Heestean sidaan kor ku soo tilmaanay waa seddex jir. Waxaan ikula thadluy naftayda. Maya..... Maya.... Ha i weydiin, *Aniga iyo naftaydu waxaannu kala nahay, waan ogahay. Si loo wada hadlo was in ugu yarsan laba wax oo fikrad is-dhaafsadaa yiraan. Hass-shaateen anigu waxaan ahay qof keli a'. Kolkaas waxay su'aashu tahay, *yan kurna labay hadlay? Garraamayyo. Waxaanse ogahay in laba wax oo iga mid ihi wada hadleen, isku soo duub. Markii an

naftayda la huusnawayey, waxaan la qadan dhigay waxay tahay, xinge ay ka timid, waxay bulshada utuuy iska-hor-imandake (contradiction) dhexdeeda ku sugan. Toddobaadkan waxaan inoo soo bandhigayan labada faqradood ee u horreya heestan Garaad-daran. Kolkaas waxaan kugula talin lahsa inaadan bogga iska tuurin, si aayn silsiladda qaybaha hadhay kaay siidhiidh furmin.

Garaad-daran naftayda
Ceeri iyo nooleoye!
Guluf lagu neganduun!
Gabno lagu dherganey!

Lammaan aas isgeyinno
Guri quduha u hooyday!
Gabbal dumay habeenoo
Hadhi gadiidha yahayee!

Googanda xaajadah
Ganxdeedu waxay tahay
Maan garan xagtaadee
Maxad, uga gol leedhay?

Ma wax gaar ah baad too
Goonnidisa jira oo
Garab aan u banhnayn?

Mise gobol dadweynahu
Ka go'ayni baad tahay?
Mandigaa ah «Gaariye»?
Mase labii gudboonoo
Isgelainay baad tiin?
Gurrac-loo-aburyeey
Bal geddnadha ii sheeg.
Gurey iyo Caddeedaha
Isku gedo miyadn tiin?
Gacat miyadn wadaagtaan?
Bal girigis warkisiyo
Guutadii fireen iyo
Waxa boqor la gawracy
Ama aad garir iyo
Guri ba'ay u taagnayd

Googoos u mariyoo
Giddi wuxxayaygiyo
U galaydh xubaayay
Midba gees u taango
Ka gur sheekndoood
Malaayiin g'oo tegey
Ku dhex gabagabeeyo
Geeddigoodi dhereen
Mid kastan guudoogina
Halkay galabba joogtiyo
Goortay kulmeence
«Gaariye» sameeyeen
Godolkeeda ii mari
SARBEEBO

Weli waxaan qaban inu magacan liito. Idinka ayaan idinka rabaa mogac si dhab ah uga tarjuma ereyga (Idiom). Haatanna wan hormadii inoo taxnayd qayb ka mid ah:

Shanta ha la galin
Ha fuduulin
Go'a ayuu u riday
Wuu erhey
Afara geefaa ayeey boobeen
Way legdameneen

Cirka ayaan carrabka la gaadhi laha. Aad ayaan u farxi laaha. Shaydaan ayaan dhigoo ku dubanaya Qorraxda ayaan lagu isticmaalaan Marka ay kulushaay

Wuu tun jeleccaday

Wuu ka adkaaday

Wuu barqa nugul yahay

Waa fulay

Wuu dhiga nugul yahay

Wax buu maqlaa

Wuu ur adag yahay

Raxmad ma leh

Wuu u xil qabaa

Ad buu u dar yeelaa

Maalintuu dab. ka baydhay

Maalintuu garadastay

Markuu raad qaadyay

Markuu tallaabada bartay

Waa habeen xalay tegey

Waan waxaan dhici karin

Bawdyaha ayuu isla dhacay

Wuu bagay

Goor xeedho iyo fandhaal kala

dhaceen

Goor aan waxba laga qaban karin

Wuu igaga -icefay

Wuu dafray

Afka ayuu dhulku u dhigay

Wuu khiyaameeyey

Busal ku kala jecimaynoo

Waa liiti aas waxba qaban karin

Markii caddeedu liiq dhigtoay

Kolkii qorraxdu sii dhacaysay

Maqqaar baan loogu wadhaiy

Wuu jecel yuhay

Oir iyo qir bay noqotay

Waa la astashartamay oo waxba la is-dhaciin wanyey

Wadhnaha ayuu i caddeeyey

Intaa waan waaninayaa oo waxba

ku quadan mayyo

Knadiidisa ayuu kalax ku shubay

Wuu dhibay

Waa qashin camal.

Waa badan yihiin

MIISAANKA MAANSADA

Gocerra aya Kuuga dambeeyay say cunwaanakan? Haa. Waa jirtaa oo wuu xiidiidh furmay. Hadda iyo wiixii ka dambeeyay halkeennii bay inooga soconaysaa. Toddobaadkan waxaynu soo qaadaya mii-saanka heestaa Kabdaha haweenku ku sameeyaan. Waa kan Tusahedii :

xaggaa dambe laba shaqal ama halbeeg laga jaray. Tusaha «3» waa tusuhu «1» oo xaggaa hore seddex shaqal ama halbeeg lugaga daray.

Bal siiri haydan :

- 1) Geedba geedka u dheer
2 (1) 2 1 1 2
- 2) Laga garanceyey
1 1 (1) 2 2
- 3) Galod mudhay mullaaxdiif-yeey
1 2 1 1 (1) 2 2

Marka aad miisaanayso, tuse kasta waxaak ku addisaa xubinta heesta ah ee la lambarka ah. Siadaas si leeg baad iyagona ula taacaalaysaa labadan bayd ee soo socada :

- 1) Baarqab waa seedoo
2 (1) 2 2 2
- 2) Saribamayne

1)	2 11 11	2 11 2 11 2 2
2)	2 11	2 2
3)	122 212 1211	2 11 2 11 2 2

Hagaag, Tusaha hees kabdeedku sida uu muujinayo, heestaa iyada ah waxa baydeedu ka kooban yahay seddex xubnood oo aan isleekayn.

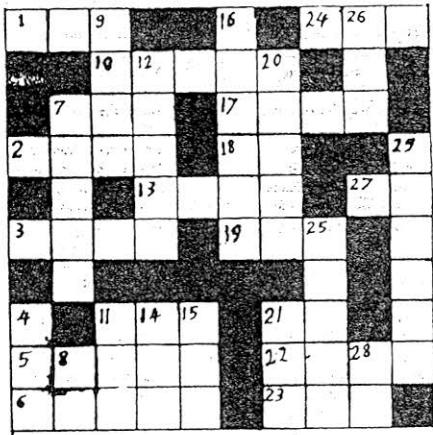
Seddexdaas xubnood waxa u kala taagan tusayaasha 1,2, iyo 3. Fiiri wax xiidiidh ah oo ka dhexxeeyaa seddexdaas xubnood ma ku aragtaa tusayaasha? Haddii aad dhug leedahay jawaabtu wa «Haa». Tusaha «2» waa tusaha «1» co-

Ma dhadhawa. Waa inoo debaajka dambe jyo qayb kale :

Halxiraalihii Toddobaadkii hore

K	U	U	L	K	U	U	B	A
A	M	B	A	A	D			
B	A	B	B	I	B	J	U	25
I	L	O	N	R	U	S	T	A
N	12	I	K	A	R			
D	A	A	I	A	E	E	D	
A	10	M	I	Y	A	Y	D	I
M	Y	28	J	I	B	I		
N	E	E	T	O	21	I	I	B

Halxiraalaha Toddobaadkan

27) Hoog, jab.

GUDUB

1) Geeri

2) Cad yar oo maqaarka ku

HOOS

3) Raadi

4) Dibbeda aad

5) Magalo ka mid ah dhuulka

Amxaarku innig'u haysto

6) Waa wax la sooho

7) Falkaab iijo

10) Halgan

11) Cudur caruurtu la qafacco

13) Gudinti qaybleeda qoriga ah

17) Wax la xidho marka la geer-

r, yeyan yahay

18) Isrl, asal

19) Wadaado wax wada dhigtoay

21) Mielzeye

22) Dhan, dhammaan

23) Wu qooteet u dhiib

24) Xarig adag oo wax lagu

hogaamin karo

7) Luuq

8) Cinri

9) Xul

11) Ragac

12) Xeji

14) Idhi, dhahay

15) Geed xadhku laga sameeyo

16) Looxaan

20) Haahay

21) Isr yar

25) Baadi doon

23) Libaux

28) Magac-u-yaal

29) Hadhuudh ama meseggo la dubuy.

SHIL IYO TAXADDAR-XUMO:

MUSAAL